

BUITEN

9^e JAARGANG N°. 19

ZATERDAG 8 MEI 1915.

Foto C. Steenbergh.

KIJKJE IN DE LANGESTRAAT TE AMERSFOORT.

OP DEN VOORGROND DE TORENTJES DER KAMPERBINNENPOORT, TOT SLOOPING WAARVAN WELDRA ZOU ZIJN OVERGEGAAN, ALS NIET BIJ KON. BESLUIT VAN 28 APRIL L.L. HET DESBETREFFENDE BESLUIT VAN AMERSFOORT'S GEMEENTERAAD WAS VERNIETIGD WEGENS STRIJD MET HET ALGEMEEN BELANG. IN 'T VERSCHIJT DE O. L. VROUWETOREN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES

INHOUD:

DE TORENTJES DER KAMPERBINNENPOORT TE AMERS- FOORT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 217 EN 228
EEN BROEDERDIENST UIT 1815, DOOR M. C. KOOIJ— VAN ZEGGELEN (2)	BLZ. 218
HET RAADHUIS TE LEIDEN, (SLOT), DOOR MR. DR. J. C. OVERVOORDE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 220—225
HUUR-IDYLLE ('N HISTORISCHE), (SLOT), DOOR C. W. ANDERSOM	BLZ. 221
UIT HAAGSCHE REGIONEN, (V) DOOR HAGANUS	„ 224
DE SLEEDOORN, DOOR K. SIDERIUS, GEÏLLUSTR.	BLZ. 226—227
LIEDJE, (GEDICHT), DOOR JAN J. ZELDENTHUIS	BLZ. 227
ELZAS-LOTHARINGEN, ENZ, (INGEZONDEN)	„ 228
GEZICHT OP HET SINDS L.L. ZATERDAG DOOR EEN SPOOR- LIJN MET DE HOOFDSTAD VERBONDEN AALSMEER. ILL. „	228

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beiefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

EEN BROEDERDIENST UIT 1815.

DOOR

(2) M. C. KOOIJ—VAN ZEGGELEN.

WAT Wouter ternauwernood voor zich zelve over had gehad, het genot en het nut buitenslands te studeeren, had hij René gegeven. Door een natuurlijke aanleg en waarschijnlijk ook door den invloed van gouverneur Delius, die uitstekend Graecus en nauwkeurig uitpluizer van Grieksche en Latijnsche kerkgeschiedenis was, neigde René al jong tot de studie der theologie. In gezelschap van Delius had hij Duitschland en Engeland bereisd, vertoefde zelfs later een tijd te Oxford onder de studenten van het Christ Church College. Heel die dure opleiding, zelfs de keuze der studie, de theologie, alleen weggelegd voor rijke jongelieden, bevreesde Juffrouw Anne-Bet. Zij had er haar hoofd wel eens over geschud.

„Wouter, Wouter, hoe moet dat later gaan? René is niet rijk, hoe zal hij rond komen met het kleine predikantsinkomen?”

Eerst had Wouter geglimlacht, Juffrouw Anne-Bet laten praten, maar bij een herhaling van haar onrust had hij de hand op haar mond gelegd.

„Tante Anne-Bet, zeg dat nooit weer. René zal het nooit minder hebben dan ik, nooit, nooit, begrijpt u?”

„Maar jongen, dat is heel goed en lief van je, maar”

„Nee, maar geen maren! Beloof me, Tante Anne-Bet, dat u nooit iets laat merken aan René. Aan wien zou ik 't geld beter kunnen besteden?”

Ja, dat was zoo maar toch, toch, als Wouter eens trouwde, zou dan alles zoo blijven? René wist nu niet beter of alles was zooals 't hoorde. Hij meende een even ruime beurs te hebben als Wouter, hij reisde en woonde dure colleges bij, kocht kostbare oude werken, snuffelde dagen met Delius in de groote bibliotheken te Leipzig en Jena. Gelukkig dat René het geld nooit zou besteden aan nuttelooze dingen, gelukkig, dacht Juffrouw Anne-Bet met een fijn glimlachje, was Wouter René niet en René geen Wouter.

Zooveel als ze elkaar uiterlijk waren gaan gelijken, zoo weinig geleken hun innerlijken elkaar. Wouter, de oudste, was een echte van Nedervoerde Kaets, vroolijk, vernuftig, een tikje trotsch, royaal en goedgehartig, gauw meegesleept in het wilde leven maar gebreideld door, o dat wist zij zeker, door den kleinen René, wiens klare kinderoogen als het geweten waren van den ouderen broer.

René was van een rustiger aanleg, een dreamer, een werker met een open verstand, een niet te lesschen dorst naar kennis

toch, hoe stil en bedaard hij leek, van een driftige en koppige natuur ja, die koppigheid, die was het natuurlijk, die hem verwijderd had van Wouter. O, haar hart bloedde om Wouter dat René hem dit had kunnen aandoen! Het was op den dag gebeurd voor zijn meerderjarig-verklaring. Waren toen René de oogen open gegaan?! maar toch niet anders, dan om Wouter, zijn weldoener, dankbaar te zijn, nog meer lief te hebben dan vroeger? Ach, niet voor niets had zij gewaarschuwd dat het niet goed kon zijn, René in onwetendheid te laten van zijn finantieele omstandigheden. — Nu had Wouter moeten spreken, want René's klein vaderlijk erfdeel moest tot verklaringen leiden! Zoo was het zeker gegaan iets dergelijks moest er gebeurd zijn. Juffrouw Anne-Bet was nooit tot zekerheid gekomen, want Wouter wilde niet over de zaak spreken; 't stemde haar bitter. Was zij niet altijd de vertrouwde van beiden geweest? Maar het verdriet, dat uit Wouter's donkere oogen sprak, toen hij zeide: „'t Moest zeker zoo komen, Tante Anne-Bet — 't is alles m'n eigen schuld. Hij zal wel eens terug keeren, maar spreek er niet meer over, 't is nu eenmaal zoo”. Dat verdriet had haar bitterheid weggenomen en doen zwijgen; maar 't was moeielijk! René was als haar kind, haar jongen, en wat zeide dat onnoozele briefje haar den morgen van zijn vertrek, of liever van zijn vlucht:

„Tot weerziens, lieve goede Tante Abet, (het oude naampje, waarbij hij haar als kleine jongen noemde!) ik kom terug. — Denk veel aan uw eigen René”.

't Was nu een jaar geleden vandaag. Och neen, dat briefje had haar ook niet wijzer gemaakt! Wel was er iets anders. Iets waar zij niet dan vluchtig aan wilde denken, iets wat haar verschrikt had, getroffen, iets dat zij telkens weg wilde duwen als een gevaarlijk denkbeeld

Er was dienzelfden dag, den dag waarop René was heengegaan, iets zoek geweest. Ze had dadelijk *de leege plek* gemerkt op den schoorsteenmantel van haar kamer 't geschilderde miniatuur was weg. Marion's portret Ze had overal gezocht had Rosientje 't misschien laten vallen? Niemand kwam anders op haar kamer dan Rosientje; maar 't meisje wist van niets. Van morgen stond het er nog, toen de Juffer beneden was en zij de bedden maakte! Het was en bleef op een raadselachtige manier weg. Plotseling had Juffrouw Anne-Bet aan René gedacht. Zou René? met Marion? haar kleine levendige, altijd zingende, altijd in verzen levende pleegdochter en René v. Rodenberghe neen, neen, dat kon niet, dat mocht niet! Marion was maar een eenvoudig kind, haar na aan het hart, omdat de oude Verstraete het voor zijn dood aan Juffrouw Anne-Bet had aanbevolen. Och, toen kon zij immers niet anders dan ja zeggen? Verstraete, de oude poëtische dansmeester, de maitre d'élégance der verschillende Haagsche „grandes dames”, dichter, musicus, wat al niet, bleef toch maar de eenvoudige dansmeester, en zijn vrouw, al vóór hem overleden, 't Brusselsche kantklopstertje Louise Mare, een nichtje van Juffrouw Anne-Bet's gestorven man. Dat was toch geen partij voor een v. Rodenberghe! de afstammeling uit het deftige koopmansgeslacht neen, neen, dat kon niet! Zeker, Marion was piquant, geestig, beschaafd. Ze was een artiste als haar vader, maar ontwikkelder. Niemand declameerde in de stad zoo als Marion Verstraete, „la petite déclamatrice aux yeux noirs”, zooals men haar wel eens genoemd had. Dat had René misschien gepakt. Al was Marion Juffrouw Anne-Bet's pleegkind, nooit had zij haar bij zich in huis genomen. Dat paste niet, waar zij met twee jongelui woonde. Maar toen René in Oxford, Wouter een tijd in Amsterdam vertoefde om met zijn vriend Falck samen te werken, was Marion het oude huis komen opvroolijken. Ze was toen nog geen zestien jaar, een fijn slank popje in haar licht gebloemd empire kleedje, dat soepel om haar lenige leedjes neerplooide tot op de zwarte kruislinten om haar stoffen laarsjes Ze deed ieder lachen, ieder vroolijk kijken, Nelleken, Rosientje, den Gouverneur en zelfs den ouden brommigen François heel het huis was van haar vervuld, van haar liedjes, haar chansons Normandiennes, haar heldere lachgeluidjes, die neerpalden van den zolder, waar zij Juffrouw Anne-Bet hielp de winterappelen uit te leggen, of opklonken van den kelder, waar de zware steenen op de inmaakpotten gelegd werden Toen was René plotseling uit Oxford terug gekomen en hoe zij, Marion, dien stillen jongen opeens veranderd had? Ze had hem zelfs verzen doen declameeren!

Och, als zij dacht aan dien vroolijken tijd! Ze zag zich nog op de linnenkamer met die twee. Marion moest haar aan de wasch helpen; maar jawel, daar kwam wat van! „Allons, Monsieur René, zeg uw rol!”

En dan begon René:

„Zoete Marketenster, waarom zoo vlug?” en Marion, de gefingeerde Marketenster, antwoordde, en liep op hem toe met haar tonnetje van coutinière, waarvoor ze den spoelkom nam, die dienen moest om de wasch te bespreken „Soldaatje op goed geleerd had volgens Marion

Als René werkelijk Marion's portretje had meegenomen, dan betekende dat veel, heel veel. Wist Wouter iets? Zouden Aan Marion zelf had Juffrouw Anne-Bet nooit iets gemerkt. Ze Juffrouw Anne-Bet had een goed kosthuis voor haar gevonden bij Meijuffrouw de weduwe Brugmans, de bescheiden nettere directrice van de nieuwe mode- en naaiwinkel „Elegantia”, waar Marion, buiten haar declamatiestudiën, bijzonder artistiek uit-

gevoerde waaiers schilderde. Ook op dit gebied begon de kleine Marion al naam te maken.

Marion, René, Wouter, die namen gingen door Juffrouw Anne-Bet's hoofd. IJverig waren hare handen bezig, terwijl ze daar zat in de breede vensterbank van het raam dat met zijne kleine, in lood gevatte ruitjes, uitzag op de in lentelicht badende straat, waar enkele boomen hun jong groene stammen deden rijzen tegen 't kleurig bruin en rood der oude huizen aan den overkant.

„Eén” sloeg de Friesche klok in de gang... en nauwelijks was de nagalm verstorven, of een doffe klopperslag klonk op de voordeur.

Met dat het geluid van den klopper viel, liet Juffrouw Anne-Bet haar werk rusten. 't Was niets vreemds dat er geklopt werd, vooral in de morgenuren gebeurde dat meermalen, maar nu... het leek een oude, bekende manier; weer kwam er iets van vroeger opeens terug. Bijna tegelijk met den zilveren klokkengalm had het oude geluid geklonken door het groote stille huis...

Daar hoorde ze stemmen in de gang. 't Was François, die iets zeide, iets afwerde, alsof er een indringer binnen kwam, en toch, het leek of hij blij was, de oude man... Opeens ging de deur open.

„Juffrouw, Juffrouw Anne-Bet!” kwam François met onthutst gezicht, en hij hief zijn eene arm op als wilde hij den hemel aanroepen, „daar is...”

Maar hij werd weggeschoven door den iemand die achter hem was...

„René!” riep een jonge frissche stem.

Juffrouw Anne-Bet, die al opgerezen was bij het opengaan van de deur, voelde haar beenen trillen... „René, René”, was alles wat ze uitbrengen kon. Twee armen sloegen zich om haar heen en ze snikte het uit, tegen René's borst. „Heb ik zoo doen schrikken...?” vroeg René, „stil, stil Tante Abet...”

O, die jonge weeke lieve stem weer te hooren, vlak bij haar; 't leek haar een droom.

„Kom, kom...” zei hij, haar sussend als een kindje. Ja, dat was werkelijkheid, nog werkelijker dan de ruige reismantel, die ze onder 't gekreukelde witte mutsje tegen haar wang voelde... Nu ze wat bedaard was, maakte ze zich los en ze zag hem aan. Ouder geworden, ja zeker, een man was hij nu. Zijne donkere oogen schenen dieper; langs de rechte neus, precies als die van Wouter aan 't eind iets neergebogen, waren groeven gekomen.

„Is Wouter...? neen, niet thuis? daar had ik op gerekend, Tante Abet. Ik wou u eerst zien en alleen spreken. Zal hij me willen zien?”

„Natuurlijk zal hij je willen zien! Hij heeft er zoo naar verlangd, dat weet ik...”

Juffrouw Anne-Bet hield op, want er was een kloppje op de deur en dadelijk kwam François weer binnen, achter hem Nelletje en Rosientje.

De jonge meneer thuis gekomen en dan zouden zij achter in de keuken blijven! Nelletje had haar wisch en Rosientje haar kommetje koffie in den steek gelaten — gauw allebei handen gewasschen en met François mee.

„Jongheer”, beefde François' schor stemmetje, „daarnet, daarnet was ik zoo beduusd toen u daar opeens zoo pardoes voor me stond...”

„Ik heb iedereen laten schrikken, geloof ik, en ik heb jullie nog niet eens goeden dag gezegd!” zeide René, en schudde François' hand, en die van Nelletje en Rosientje. „'t Is casueel, meneer, gunsjes ik ben heelendal m'n hoofd kwijt”, kwam Nelletje, haar oogen afvegende, „ik zei net tegen Rosientje...”

Maar Rosientje, jong boerendeertje nog en gauw van streek, borg haar gezicht in de handen en snikte 't uit. „'k Ben ook zoo geschrikt... François riep 't ineensjes”.

„Och wat, ikke, ikke”, bromde François.

„Pas op! ik ga ook huilen als jullie 't allemaal doen!” lachte René. „Tante Abet kijkt tenminste weer vroolijk”.

„Nou maar, 't is vroolijkheid, jongenheer, daar kan je secuur op zijn, we schreien niet van verdriet” zei Nelletje, „is me dat ook schrikken, me cornet zou der scheef van gaan staan”.

„Geef me maar Uwé's mantel, meneer, hebt u alleen maar die reiszak die in de gang staat? en de kamer, Juffrouw... de jongenheer's ouwe kamer zeker? ja, ja goed... allons meisjes”, beval François.

„Dan gane we maar...” besloot Nelletje en ze duwde Rosientje voor zich uit. De deur sloot zich achter de drie gediensstigen.

„Tante Abet!” zei René innig, „hoe heerlijk, weer thuis te zijn! hier in deze kamer... en u in 't oude hoekje met de werkmantel... ja, zoo, juist, ga daar nu weer zitten... wat heb ik dat dikwijls voor me gezien...”

Hij schoof een stoel bij het venster, waar Juffrouw Anne-Bet weer haar oude plaats had ingenomen en ging er schrijlings op zitten. Ze herkende zijn oude manier van jong studentje, ook die van een lok weg te strijken welke over het voorhoofd wilde vallen... maar toch neen, een jongen was hij niet meer. René was een man. Ze zag zijn voeten in de lage schoenen; de beenen in de korte bruine broek en zwarte kousen die zich stevig op den grond plantten, ze zag de fijne blanke handen, uit het zwart der rok komend, die de leuning der stoel vasthielden, zijn ietwat bleek gezicht boven het wit van puntboord en stropdas. 't Was René, ja waarlijk 't was René... en toch verouderd.

„Hoe heb je 't zoo lang uit kunnen houden, jongen?” zei ze... „Je verlangde dus en je liet niets, tenminste bijna niets van je hooren! O René, we hebben allemaal zooveel verdriet gehad, maar voor Wouter was 't het ergste”. „Ja”, viel René in de rede, „dat weet ik, tante Abet... ik ben miserabel tegenover hem geweest... een ondankbare hond”.

Plotseling boog hij het hoofd op zijn arm.

„Doe dat niet, René”, zei Juffrouw Anne-Bet zacht, „doe dat niet...”

Zat hij daar niet vóór haar als de kleine René van vroeger, die „bedroevig” was zooals hij het toen noemde? Ze stond op en legde een hand op zijn schouder.

„Jongen, jongen...”

„O, Tante Abet”, zei hij, haar nu weer aanziende „'t is waar, ik ben slecht tegen hem geweest. Hij is zoo goed, te goed... Weet u wat er gebeurd is?”

Juffrouw Anne-bet schudde haar hoofd, neen dat wist ze niet, ze vermoedde wel iets, maar 't rechte...?

„Heeft Wouter er nooit over gesproken?”

„Nooit, hij wilde er geen woord over reppen.”

„Ik was dus voor hem heelemaal dood?”

„Hoe kan je dat denken, René, je zult 't straks zien als hij thuis komt. Wat zal hij blij zijn! René, zet nu, ik bid 't je, alle koppigheid op zij... als het een geldkwestie is...”

Maar René, die opgestaan was, kwam naar haar toe. „Neen, neen, dat is 't niet, Tante Abet... eenigszins wel, maar daarom ben ik niet heengegaan... ik zal het u alles vertellen, u moet 't nu weten, ja, ja, u moet 't weten. Natuurlijk wist u al, dat Wouter geld heeft en ik niet, dat ik alles aan hem verschuldigd ben, m'n opvoeding, m'n reizen, m'n studie...”

„Maar jongen... is dat zoo erg? voor wien denk je dat hij het liever uitgaf?”

„Erg? Neen... maar 't was niet verstandig, het tot m'n een en twintigste geheim te houden. Waarom het me niet eerder gezegd?”

„Stemt 't je bitter?”

„Bitter? In het eerst wel, nu niet meer zoo en dan bitter tegen me zelf, Tante Abet... maar dat is de reden niet die me heen deed gaan. Herinnert u u dien laatsten avond, toen we zoo lang getafeld hebben, dien avond na mijn meerderjarig verklaring?”

„Zeker, ik herinner me dat alle kaarsen in de eetkamer waren opgebrand”.

„Ik heb hem toen iets bekend... kunt u niet raden, wat?”

„Neen René”.

„Hebt u niets gemist in uw kamer, toen ik weg was?”

Juffrouw Anne-Bet's hand trilde, maar ze zeide weer zacht: „Neen”.

„Dit niet?” vroeg hij. Over haar schouder heen hield hij haar in zijn handpalm een zak-miniatuurje voor, het portret van Marion, donker meisjes kopje, fijntjes gepenseeld tegen oud blauw achtergrondje, een meesterstuk van kleur, gevat in palmhouten lijstje.

Juffrouw Anne-Bet kon niet antwoorden. Zij moest haar tranen wegslikken, ze vatte de hand, die het portretje vast hield.

„Ik mag het wel houden”, vroeg hij zacht, „niet waar? Begrijpt u 't nu? Daarom was 't... om Marion!” Maar nu had ze haar zelfbeheersching terug, ze keek René recht in de oogen.

„Dat kan immers nooit René... Marion en jij...”

„Waarom niet, waarom niet?”

„Jij bent een van Rodenberghe...”

„Maar een arme.”

„En zij”, ging Juffrouw Anne-Bet voort, als hoorde ze René's weerspraak niet, „zij is Marion, Marion Verstraete, 't dochttertje van een dansmeester... een eenvoudig kind”.

„Maar in vredesnaam, Tante Abet, wat doet dat er toe? Eenvoudig, ben ik ook niet eenvoudig, zal ik niet eenvoudig moeten zijn en moeten blijven als ik eenmaal dominé ben?”

„Ja, ja, dat zal je, maar daarom blijf je toch een van Rodenberghe, niet alleen René van Rodenberghe, maar de bloedverwant van al de van Rodenberghe's, van de deftige koopmansfamilie in Amsterdam”.

„En wat zou dat dan, Tante?”

„Die wil geen Marion Verstraete in de familie hebben, neen, die wil dat niet. Ik verzeker het je. Bedenk toch eens, hoe ongelukkig het voor 't kind zelf zou zijn; ze heeft ook haar trots”.

„En met recht; ze mag trotsch zijn... maar denkt u dan, dat ik ooit zou dulden, dat Marion beleedigd werd? Tante Abet, wil ik u eens wat zeggen. U en Wouter hebben wel over de zaak gesproken!”

Nu zette Juffrouw Anne-Bet groote oogen op.

„Daarover? Nooit!... Waarom zeg je dat?”

„Omdat u precies hetzelfde beweert als Wouter dien avond...!”

„Ah... daarom... neen, ik verzeker 't je, geen woord hebben we er ooit over gesproken”.

„Nu, dan weet u 't nu, dat is de reden” en in een radden woordenval vertelae hij haar alles, terwijl hij door de groote kamer heen en weer stapte, soms stil stond voor het geschilderde portret van zijn vader naast den schoorsteenmantel, dan droomerig een blauw porceleinen vaasje of een bronzen kandelaber aanraakte, met de hand over het rood fluweelen rolkussen op de sofa streek, als wilde hij alles weer vertrouwelijk naderen.

(Wordt vervolgd).

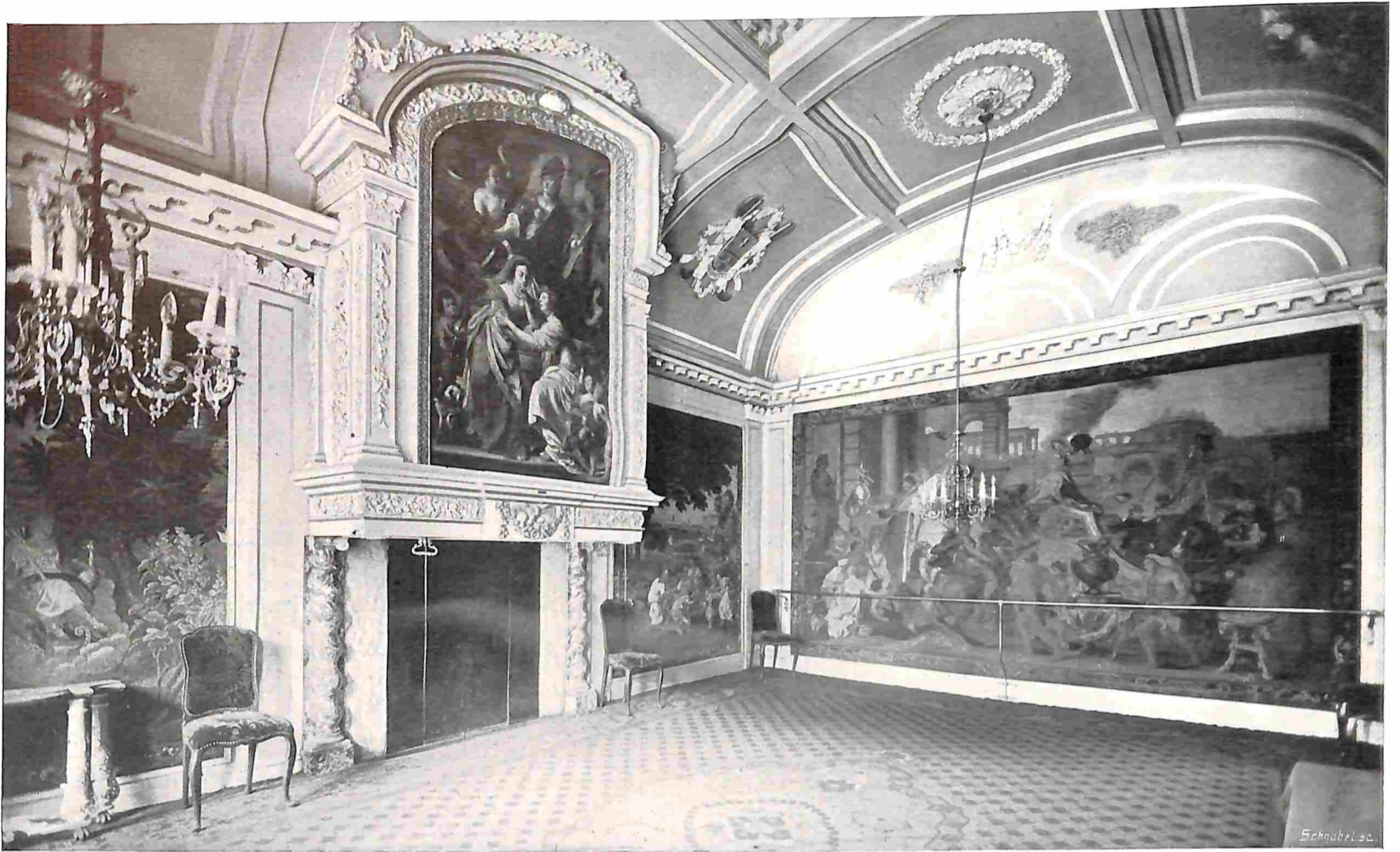

Foto C. Steenbergh.

HET RAADHUIS TE LEIDEN. KAMER VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS.

HET RAADHUIS TE LEIDEN.

(Slot).

HET inwendige van het raadhuis bleef grotendeels ongewijzigd bij de verbouwing van 1595, en, niettegenstaande de vele veranderingen, die hierin later zijn aangebracht, kan men door de onregelmatigheden in den bouw nog vrijwel den toestand reconstrueeren, waarin dit in de 15de eeuw verkeerde. Het zoude te veel ruimte vergen, om hier een overzicht te geven van de verschillende wijzigingen in de bestemming, die de lokalen ondergingen. De colleges trokken van beneden naar boven en maakten dan weder voor anderen plaats om zich, al naar omstandigheden, in een ander gedeelte van het raadhuis beter te zien installeren of zich tevreden te moeten stellen met een bescheidener vertrek.

Naast het eigenlijke stadsbestuur zetelden er o.a. de rechtbank der schepenen en in het begin der 19de eeuw de rechtbank, verder de baljuw van Rijnland met zijn vierschaar, de curatoren der academie en de Universiteits vierschaar en de Weeskamer. Wij zullen de latere bestemming der vertrekken slechts aanstippen, in zoverre die aanleiding gaf tot de inrichting en versiering der lokalen.

De benedenverdieping bevat weinig belangrijks. De groote hal in het midden is thans versnipperd tot verschillende gangen en dienstvertrekken, en de bureau's in de aanbouwen hebben zoo dikwijls van bestemming gewisseld, dat van de oude indeeling weinig meer terug te vinden is. Het belangrijkste is de betimmering van het portaal bij den Burgerlijken Stand in de 2de helft der 17de eeuw (afb. op blz. 223).

De statievertrekken bereikt men eerst langs den statigen dubbel-trap en het bordes, vanwaar men een mooi gezicht heeft op Leiden's hoofdstraat.

De tegenwoordige raadzaal (afb. op de volgende bladz.) ontving in 1737 den tegenwoordigen vorm. Het stucplafond bevat in de hoeken de wapens van de toen regeerende burgemeesters en het jaartal der verbouwing is op het bovenstuk der schouw aangebracht. Het schoorsteenstuk boven den zwartmarmere mantel, eene episode uit de geschiedenis van Scipio, werd in 1640 door Jan Lievensz. voor de stad geschilderd. De gobelins met boschlandschappen zijn in rustigen toon gehouden. Zij zijn in 1668 geleverd door den bekenden tapissier Maximiliaan van der Gucht te Delft. De door het tapijtwerk bedekte deur, waarvan wij de scharnieren links op de afbeelding zien, voert naar de kamer van B. en Ws., vroeger van Burgemeesteren (afb. hierboven). Deze is in 1664 ingericht. Ook hier prijken de wapens der burgemeesters aan de zoldering, ditmaal echter in hout gesneden. Het mooie groote schilderstuk boven de schouw verbeeldt eene allegorie van den bloei van wetenschap, kunst en industrie door den Vrede. Het is geschilderd door Ferdinand Bol in 1664.

Ook hier zijn de wanden met kostbare tapijten bekleed. Het groote stuk onder de koof stelt den intocht voor van Alexander

te Babylon. Dit gobelin werd eerst in 1823 door de stad aangekocht bij het afbreken van het buiten Rijksdorp te Wassenaar en werd toen voor het zeer geringe bedrag van 50 gulden verkregen. Thans zoude het wellicht honderd maal dit bedrag opbrengen. Het is vervaardigd naar eene teekening van Charles Lebrun. Een derde serie gobelins verwierf de stad bij den zoo voordeeligen aankoop van het thans tot krankzinnigengesticht ingerichte kasteel Endegeest. Deze werden met nog enige fragmenten van wanddoeken gebruikt bij het inrichten van de nieuwe leeszaal en commissiekamer (afb. op bl. 222 en 223).

Een meer intiem interieur toont ons de kleine afbeelding op bl. 221. Dit is een gezicht in de Burgemeesterskamer, vroeger Universiteits vierschaar. Het in een lijst met rijkgesneden lofwerk gevatte schoorsteenstuk geeft eene voorstelling van de Gerechtigheid, in 1682 geschilderd door Theodoor van der Schuur, van wiens hand ook zijn de Minerva boven de deur en de allegorische doeken tegen de zoldering.

Aan den oostelijken uithoek ligt de Weeskamer met eene fijn gesneden wandbetimmering en een portaal uit het begin der 17de eeuw (afb. op bl. 224). De groote kist op den voorgrond diende zoowel voor berging als voor zitbank. In de hooge wandbetimmeringen aan de twee andere zijden waren kasten gebouwd om de weesboedels in op te bergen. Het mooie krachtige snijwerk van de kopjes, de rustige, goed geproportioneerde verdeling der paneelen en de mooie kleur van het oude eikenhout geven aan dit vertrek een bekoring van statige rust, die slechts gebroken wordt door de minder gelukkige moderne lichtkroon, die bij het maken van deze afbeelding gelukkig verwijderd kon worden.

Ook in de secretariskamer en de oude financie-kamer is nog de goede oude betimmering in eikenhout bewaard gebleven, die hier echter eenvoudiger is bewerkt.

De andere afbeelding op bl. 224 toont ons de kamer van Schepenen. Het zeer eenvoudig gehouden voorgedeelte, dat bestemd was voor de rechtzoekenden en gedaagden, staat in groote tegenstelling met het gedeelte achter de balie, waar de „Heeren" zetelvelours d'Utrecht en de zoldering prijkt met het warme groen Augustinus Terwesten uit 1687, waarop in het midden eene allegorie van de Gerechtigheid is geschilderd, met de wapens der burgemeesters in de hoeken. Het schoorsteenstuk is geschilderd door de Moor in 1687, de lijst is ook hier weder met de wapens der regenten versierd (zie de afb. op bl. 225).

De verschillende vertrekken worden gescheiden door eene ruime hal, welke thans nog alleen van de straatzijde licht ontvangt. Oorspronkelijk besloeg deze de geheele diepte van het gebouw en was ook de lengte veel grooter, doch in de 18e en vooral in de 19e eeuw, toen de uitbreiding der administratie steeds nieuwe bureau-vertrekken vorderde, heeft men hiervoor plaats trachten

Foto C. Steenberg.

HET RAADHUIS TE LEIDEN. DE RAADZAAL.

te vinden door steeds weder nieuwe gedeelten van de hal te betimmeren.

Deze hal staat bekend als de pers, of „paertse”, welke naam ontleend is aan het persen van het laken door de waardeins, hetwelk hier reeds in het midden der 15de eeuw geschiedde, totdat in het eind der 16de en in de 17de eeuw er afzonderlijke hallen voor de verschillende neringen werden ingericht. De stadsdrukkerij, die van 1575—1609 in het raadhuis gevestigd was, heeft met dezen naam niets te maken. De pers werd later o.a. gebruikt als exercitiezaal voor de burgerwacht en als tentoonstellingszaal voor schilderijen en boekwerken tijdens de kermis.

De statievertrekken getuigen* ook* thans nog van den kunstzin der regenten en tevens van hunne ijdelheid, die hun overal hunne wapens deed aanbrengen. Doch daaruit blijkt wederom, hoe trotsch zij waren op hunne stad en op hun kostbaar raadhuis.

De droevige strijd in Oosten en Westen doet ons thans dubbel deze historische schat waardeeren, nu wij zien, hoe in de door den oorlog geteisterde streken een aantal van de prachtigste monumenten vernietigd zijn, of onherstelbaar zijn verminkt. Moge Leiden's raadhuis nog langen tijd voor dergelijke rampen behouden blijven en nog tot vele geslachten kunnen spreken van den kunstzin der vroegere regeerders, en moge de bekoring van de kunstrijke omgeving de vroede vaders er steeds aan herinneren, om naast de andere belangen der gemeente ook het oog gevestigd te houden op het oude stadsschoon, dat in Leiden, met zijn vele monumenten, zijne heerlijk overschaduwde grachten en zijne schoone buitensingels, aan de oude stadsgedeelten eene bekoring geeft, die eene kostbare parel vormt in de stedekroon, naast den roem van hare Academie, den bloei van hare industrie en hare aan treffende episoden van moed en burgertrouw zoo rijke geschiedenis.

Overneming verboden.

J. C. OVERVOORDE.

HUUR-IDYLLE.

(’N HISTORISCHE)

(Slot).

DIT leutig tooneeltje van lachjes en lonkjes en lievigheidjes, dit monotone leventje van thee-tractaatjes en whist-partijtjes duurde lang... héél lang... Totdat er ’n kopje brak....

Hospitaatje waschte om.... — U vaten wasschen, mevrouw? had zij eens gezegd. — Géén kwestie van!

En mevrouw had met een angstig zuchtje ’t nieuw gerei in vreemde hand gesteld....

Totdat ’n lief-klein kopje, met gouden randjes en sierlijke bloempjes in tweeën sprong....

’n Diepe verslagenheid, ’n vloed van excuusjes, blosjes van verlegenheid....

— ’t Water was zeker ’n beetje te warm, opperde man-lief.

— Er zat natuurlijk al ’n barstje in, waagde hospitaatje.

— Onmogelijk! schudde vrouw-lief van néén.

Twijfel, onrust, schouderophalen en — vergeving....

’t Monotone leventje van thee-slurpjes en lief-doenerijtjes ging, nà de ontknooping van de kink in ’t kabeltje, weer voort....

Totdat er ’n tweede kopje brak....

Toèn ging ’n schakel mánk: van de vriendschapsketen....

Er werd zachtjes gegromd van ’n stommitteitje, ’n onhandigheidje.... er klonk ’n stevig antwoordje: is dat nu zóó èrg!.... en ’t schouder-halen werd rhytmischer, allegro appassionato.... de toon was pathetischer, de twijfel intènsier.... men boog wat stijver, meer deftig-vormelijk.... de lonkjes verloren aan lief-

Foto C. Steenberg.

HET RAADHUIS TE LEIDEN.
DE BURGEMEESTERSKAMER.

Foto C. Steenberg.

HET RAADHUIS TE LEIDEN. GOBELINS IN DE NIEUWE LEES- EN COMMISSIEKAMER.

heid, 't lachje werd gedwongener... er broeide wat in 'n zuchtje, 'n woordje, 'n wenkbrauw-fronsje, 'n oog-òpslagje... de vredes-palm kreeg 'n kronkel in den vorm....

Er brak 'n bordje, 'n schoteltje, 'n botervlootje... 't Discours werd wreed-sarcastisch... Men zocht 'n smoesje, om elkaar te ontwijken, migraine, keel-catar, bronchitis... Vrouwliet kuchte, man-lief kuchte... er viel 'n avondje van thee-tractaatje tus-schen-uit... 'n whist-partijtje met den blinde... en de voor-raad koekjes daalde 'n onsje....

Eens op 'n avond boog 'n lief vrouwen-kopje over man-lief's schouder, en fluisterde wat van zuinig-zijn en sparen....

— Bèn ik dan niet zuinig?

— Ja zéker, ventje!... Maar neem je niet 'n heel, héél klein beetje veel suiker in je koffie?

— Wèl potverdriedubbelsacra....!

— Stil tòch! Dat mensch hóórt 't anders!...

Ze was nu al „mensch” geworden: 't hospitaatje....

— Kijk 'ns! De suikerpot is nu al leeg. En vanmorgen was ze nog vol!

— Tjà.... 't is wèl gauw!....

Beneden suiske 'n fluister-gewriemel... er werd 'n enquête ingesteld... Twee schepjes in 'n kopje... zóóveel voor de thee, zóóveel voor de koffie... samen 'n half suikerpotje vol... nu zag men den bodem al... wien trof de schuld?... Er werden twijfel-woordjes gesmoesd... en achterdochtige gebaartjes werden òpwaarts gericht....

't Corpus delicti bōven, vermoedde niets van 'n samenzwering ònder... Ze las 't krantje, geloovend nog in de migraine der „jeunes amoureux”... Er werd meer ontdekt... de boter minderde luguber... 't halve brood werd drie-achtste... 't koffie-extract daalde, dagelijks, twee centimeter te véél in de flesch....

Hospitaatje ging — moreel — in vóór-arrest... Men hield krijgsraad bij 't suizen van de gasvlam en 't leggen van 'n domino'tje... er werden plannetjes gesmeed... men bouwde — emblematisch — 'n galg, en strengelde 'n koord... Hospitaatje werd, bij verstek, veroordeeld, ter zake:

1°. dat zij op 2 Augustus j.l. van de suiker had gesnoept, met 't oogmerk, zich daarmee eenig physisch genot te verschaffen.

2°. dat zij de handeling, sub 1°. genoemd, had verricht buiten mede-weten en ten nadeele van haar commensaals.

3°. dat zij op 3 Augustus daaraanvolgend, twee kristallen glazen en 'n porseleinen voorwerp van-niet-nader-te-qualificeeren-aard opzettelijk had gebroken.

Mitsdien werd zij veroordeeld tot verbreking van den vriendschapsband en 't bijvullen der suikerpot.

Wegens gebrek aan bewijs, in casu opzet, wordt beklagde vrijgesproken van het sub 3° ten laste gelegde.

De toon werd koud en stroef... men meed elkaar, de nijf bleef steken in de keel... men ging, op den trap, intuïtief opzij:

men liet haar, systematisch, passeeren, en kromp ineen bij de minste aanraking; men boog 't hoofd, om haar blik te ontwijken: zooals men de oogen néérslaat voor 'n Majesteit: — èn voor 'n misdadiger... C'est la même chose: men gaat beiden uit den weg: de één om z'n majesteitelijke hoogheid, den ander om z'n misdadige laagheid....

Eens op 'n middag....

Mijnheer kwam de trap op, bleef half-wèg staan: om 't geroezemoes van voet-geschuifel in de salon, en 't openen van 'n kast-deur... Hij werd bleek om den neus... want, toen hij tastte — in zijn zak — en de sleutels voelde, wist hij, met absolute zekerheid, dat alles, vóór 't héén-gaan, gesloten was.... De trap kraakte bij 't vèrder-opgaan... Er klonk 'n bonk van iets, dat gejaagd werd neer-gekwakt... 'n haastig-òmdraaien van 'n slot... 'n sleutel, die rinkelend viel... Hij trad de kamer in... en langs hem, schoof met diep-gebogen lijfje, met rood gezichtje en oogjes, die verlegen knipperend, zijn blik ontmoeten, — langs hem vlood wèg: de gedaante van hospitaatje... de trap òp in trippelpasjes.

Zijn oog ging vorschend de kamer door... en bleef rusten op de muur-kast. Intuïtief greep hij zijn sleutels. 't Slot ging moeielijk. Hij moest forceeren. Met een forschen ruk sprong 't open... Hij zag op de tweede plank: de suikertrommel half-geopend, haastig neergeplompt in schuinen stand... Er naast: sporen van sneeuw-wit... en 'n plank lager: nòg 'n gulp van teere kristallen... en op den grond, wáár zijn voet zich ook zette: 't naargeestig knetteren van vertrapte korrels....

Achter de trommel lag, als 'n cynisch bewijs van schuld, als droevig beeld van 'n overhaaste vlucht: 'n zak, half inéén-gefrommeld, gevuld met 'n onsje suiker....

Hij vatte 't beet, als iets ònreins, met twee vingers... schoof 't verachtelijk de tafel op, en bleef er naar kijken, tot zijn vrouw thuiskwam....

'n Hevige discussie... 'n slingering van woorden, slierend door de kamer langs 't plafond... 'n iele wéérklank van stem-gebrom op 't portaal, de trap... Het geluid flitste op, en zonk weer néér: thema con variazione... En 't luwde tot ruischend fluister-gesmoes: men werd beneden op luisteren bedacht....

En boven sloop 'n schraal figuurtje de kamer in....

Minuten lang had 'n boven-lijfje gelegen om de trapleuning, verband gezocht in de warklanken die van beneden opdoemden...

Er ging 'n deur open: meneer kwam de trap op, met vasten, manlijk-fieren tred... Zèlf-bewust klopt-ie aan met nijdig tikje: schoenen-krakend/treedt hij binnen....

Toen hij zag: 't bedremmeld gezichtje, 't ineengedoken figuurtje in de groote armstoel aan 't raam, voelde hij opkrielen 'n sensueele lust om wreed-te-zijn... en met 'n fijn-sarcastisch lachje, sprak hij lijzig-langzaam:

— Weegt dit zakje... *minder* dan 'n pond?

'n Bange stilte... en toen 'n antwoordje venijnig-brutaal:

— Hè! hè! hè! u is wel grappig!

— Nee! nee!... Ik meen 't werkelijk! Tot één pond lever ik gratis!... Mocht u dus te kort komen: beneden is de bron! de sleutel staat op de kast: 't kost u dus 'n hand-omdraaien! 't Slot gaat wel moeilijk: misschien zit er wat suiker in de voegen... doch 't openen zal u geen moeite kosten: hóógstens, 'n beetje wriemelen met 'n andere sleutel... De restantjes op den grond zijn opgeveegd: voor 't verraderlijk-knetteren hoeft u dus niet bevreesd te zijn... Breekt u, en passant, 'n kopje — er staan er 'n paar op dezelfde plank, weet u wel? vlak bij de boter en 't koffie-extract — dan kraait er geen haan naar, wanneer u tenminste zorg draagt, dat de scherpen niet liggen blijven op 't vuilnisblik: mijn vrouw mocht ze eens vinden... Kom! Er kan nog wel 'n onsje bij! En... mocht u soms 't gewicht ontbreken, om de maat te doen overloopen: hè! hè!... dan zal mijn tweede voorstel misschien méér gewicht in de schaal leggen... Schikt 't u, wanneer wij de volgende maand vertrekken, ja?...

Hij had, in dit triviale speechje, zijn leed van weken uitgegalmd... en buigend verdween hij: met 'n grijns-lachje...

Hospitaatje stikte van woede... de vuistjes gebald, 't gezichtje één albasten bleekheid... En, in een ziedende zucht naar wraak, in 'n hevige reactie van ingehouden drift, riep zij, over de trapleuning héén, met 'n krijshend-schrielle stem, 't woord van 'n dwingend kindje:

— Pest-kòp!... Pèst...kop!!!... Pèst... kòp!!!...

Beneden was 'n angstig giegelen... òm dit vréemde... en 't bizarre woord, dat in 't portaal gillend opsnèrpte, sneed hun door de ziel als de woeste kreet van 'n krankzinnige...

Lang nog klonk uit de kamer boven: 'n zenuw-schokkend snikken, 'n kinderlijk gehuil...

Nu was de oorlog verklaard... 't uur-van-scheiden bleef nog veertien dagen uit... en veertien dagen lang hing 'n mufte atmosfeer van haat in de suite met 't kleintje terzij, in de gang, op de trap... veertien dagen lang 'n uitspelen van troefjes, 'n wedstrijdje in geniepig-treiteren, in venijnige hik-lachjes, in 't werpen van haat-kartetsjes, 't spreiden van ruzie-mijntjes.

Als de huisdeur open-ging en de vrouwelijke „pestkop” trap-op stapte, zong hospitaatje, met 'n scherp-dissonantische stem, 'n krijshende, gierende roulade: het „Ave Maria”... Vrouw-lief héétte immers Marie!...

En vrouwtje nam er 'n vrijen middag voor, om die aria na-tetjingelen op de piano: twintig maal achtereen...

Meneer floot, in wonderbaarlijke zuiverheid en trillend vebreeren: de „Souvenir” van Drdla, héél den avond...

Hospitaatje brak kopjes, èn schoteltjes, èn bordjes, èn glaasjes: systematisch. De kamers kregen geen beurt meer... de stoeltjes drensden in de stof, de vensters druïlden om de matte glans, 't vloerkleed kreeg grijze haren van „vuile” smart... 't Schrijfbureautje kreunde om de wreede knauwen, die 't kreeg, knauwen die splinters sloegen van z'n glanzend lijfje... De schoorsteen deed z'n zomerslaap onder 'n duim-dikke stof-deken... De beeldjes waren wèg... meneer had ze — gentlemanlike — op 'n vuilnisblik gepresenteerd, en 'n aardigheidje gedebiteerd op Cupido's boogje, dat 'n schichje schoot op hospita's hartje:

— Les extrêmes se touchent, had hij gegrinnikt.

O! Man-lief had wèl zin voor humor! (Wat zegt u? Galgen-humor?)

Nog twee feitjes, die ik vergat... dan ga ik met 'n vaartje naar 't eind... De gasrekening werd in tweeën gesplitst: volgens mondeling contract... meneer de ééne, hospitaatje de andere helft... Toen alles nog païs en vree was, kwam ze, maandelijks, nà 'n bescheiden klopje aan de deur, met 'n lieflijk trippel-pasje in de kamer, en fluister-lachte:

— Meneer!... Mag ik u beleefd verzoeken om „'t gas”...

— Zeker, juffrouw! Hoeveel is 't?

— Acht gulden samen, meneer!

— Dat is dus vier voor mij, niet waar?

— Ja meneer! Astublieft...

Meneer kneep open, de portemonnaie, royaal-wèg: betaalde...

'n Maandje later kwam de twijfel, schuchter eerst, intenser ten leste... En bij 't loeien van den storm, had hij stilletjes de gaskaart weg-gegritst, en rekende uit... Wèl, alle bliksems! Zestig kubieke meter!... Dat is vier gulden twintig! Ik hoef maar twee-gulden-tien te betalen! Dat smerige wijf zet me dus af voor twee gulden!... En 'n weekje later:

— Hoeveel is 't, juffrouw?

— Acht gulden, meneer!

Foto C. Steenbergh.

HET RAADHUIS TE LEIDEN.

GOBELINS IN DE NIEUWE LEES- EN COMMISSIEKAMER.

— Acht gulden?! Dan gebruikt u zeker schandalig-véél!...

— Ik, meneer? Ik?! God, hoe is 't mogelijk! Ik heb zóó'n voordéelig pitje! 't Verbrandt haast niks!

— Zóóóóóó!... Verbrandt 't haast niks! Zestig kubieke meter verbrandt 't, hóór je! Daar betaal ikerdertig van! En geen centmeer!

'n Momentele ontroering bij hospitaatje: toen ze zag de kaart in meneer's hand... 'n nijdigheftigen woordenvloed, die volgde... En nu dit nog:

De wasch werd wekelijks gehaald, en wekelijks thuis-bezorgd. Meneer gaf geld aan hospitaatje ter betaling, zag geen quitantie, vroeg er ook niet om, in onwankelbaar vertrouwen...

Eéns kwam er véél waschgoed te kort... Vrouw-lief schreef 'n scherp briefje, dreigde, zoo geen restitutie volgde...

Een paar dagen later kwam 't teutonisch antwoordje:

— Mefrau! As u zoo'n groote mond opset, mot u eerst maar eens me rekeninge betale... d'r is nog niks betaald, fan Augustus. áf... ik wil eerst me geld hebbe... groetend, so noem ik mij, agtend: Jan Krip, waschman.

Hospitaatje had 't achtergehouden...

— Och ja! 'n Mensch hééft niet altijd klein-geld! Dan gebruikte ik 't maar even, voor den bakker, of den melkboer! Vindt u dat zóó erg? Nou... ik zal 't wel betalen hoor! Weest u maar niet bang!

Meneer stuurde in 't vervolg 'n postwissel...

De laatste dag...

De laatste dag was een hël!... De kruiers kwamen... en beneden, aan de straat, had hospitaatje fluister-woordjes gesmscesd en footjes uitgedeed... De kruiers kwamen, en heschen... èn heschen!... De steeltjes werden in 't neerwaarts-gaan gekwakt tegen de kozijnen... de splinters vlogen áf van 't lichte étagère-tje... de pendule verloor z'n slinger... de glazen — 't droevig overschot tenminste — rinkelden in de kisten... de stijlen van 't „lit jumeau” hingen krcm... uit de matrassen puilden paardenhaar... 't schrijfbureautje kreeg 'n diepe-kronkelende kras op 't bovenblad... de eikenhouten tafel hinkte, beneden, op drie-en-een-halve poot, de gaskroon kreeg 'n lek... Mijnheer droeg zèlf 'n kostbare vaas: voorzichtig... Hij kreeg, toevallig, 'n rugge-stomp, waardoor hij dubbel-sleg... de vaas

Foto C. Steenbergh.

HET RAADHUIS TE LEIDEN.

BETIMMERING IN HET PORTAAL BIJ DEN BURGERLIJKEN STAND, TWEEDE HELFT 17DE EEUW.

ontglipte 'm: rinkelde in duizend stukken... Hij berustte: durfde niets te zeggen, uit vrees voor èrger....

't Was een dag vol onzeglijk wee, vol smartelijke emoties....

En, toen 't laatste stuk — de piano — zwaaiend in de lucht bengelde, en vrouw-lief's hart inéénkromp, en man-lief's stem stakte.... toen 't vervaarlijk instrument in de wagen was gekwakt, zóó dat de snaren trilden.... toen wierpen zij zich snikkend in elkander's armen, en schreiden uit hun schrijnend leed, hun nerveuse smart....

En hospitaatje keek boosaardig toe, prat op triomf: vae victis!..

Op straat gierde 'n juichkreet de lucht in: — Eindelijk vrij!....

De kruiers kregen 'n formidabele fooi... En goedmoedig zeulden ze, in de nieuwe woning — man-lief's eigendom! — de meubeltjes binnen, héél secuurtes nu....

En lachend stond 't jeugdig paartje toe te kijken, 'n zonnig-blijde lach op haar lief gezichtje: 'n forsche trek van ernstig-willen om zijn manlijken mond.... Zij traden 't nieuwe leven in: van rondborstige fierheid....

De haat ging — nèt als deze schets — uit als 'n nachtkaaers....

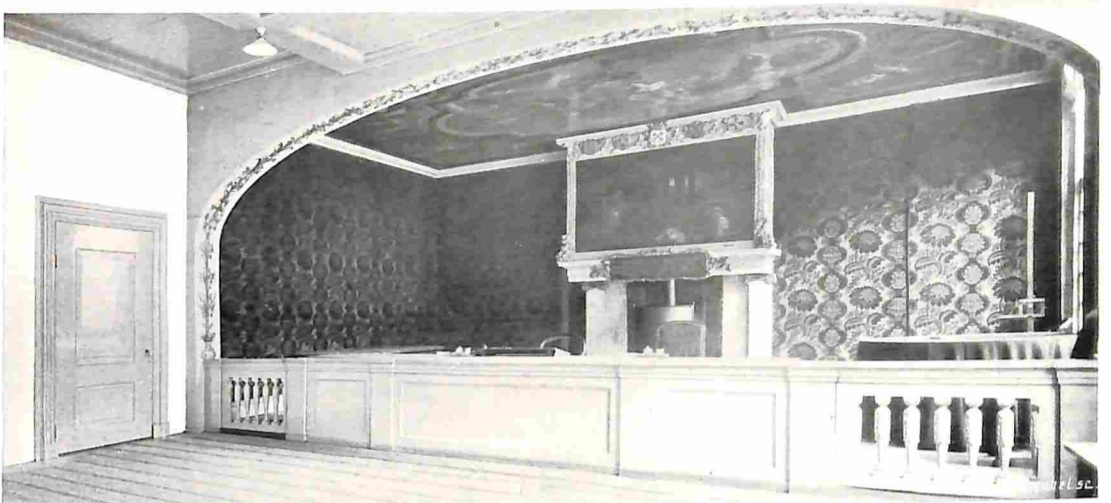

Foto C. Steenbergh.

HET RAADHUIS TE LEIDEN. DE SCHEPENKAMER.

C. W. ANDERSOM.

UIT HAAGSCHE REGIONEN.

V. SCHEVENINGEN IN SAUT-DE-LIT!

WEL héél vroeg zijn we er dit jaar bij. Vergeleken bij andere jaren zelfs weken, welhaast maanden, te vroeg. En het allervreemdste is mij dit: niemand neemt er aanstoot aan!

Vroeger, oh vroeger, nam steeds met wiskundigen regelmaat het seizoen op den eersten Juni een aanvang — geen dag eerder, maar ook geen dag later. Dat was — ja, helaas: „was”, niet: „is” — van een onverzettelijke standvastigheid, die ons, Hagenaars, uit het hart was gegrepen. Dat was nu echt: zooals het behoort. Men moet te 's-Gravenhage wonen; meer, men moet 's-Gravenhage tot in de diepste vezelen van het residentieele leven hebben doorpeild, doorproefd en doorvoeld, om te weten welk een nimbus straalt om de woorden: „zooals het behoort”. Met Hof en deftigheid vormt deze uitdrukking een nieuwe, vooral Haagsche drieënhed!

Sedert onheug'lijke tijden vindt de opening van de Staten-Generaal op den derden Dinsdag in September plaats; sedert bijna evenzeer onheug'lijke tijden — we leven snel tegenwoordig, zelfs in den Haag! — paste bij den eersten Juni de opening van het Scheveningsche badseizoen.

Eilacie, in dit veranderlijke leven, waar bestendigheid welhaast geen deugd meer schijnt, is er ook een dag gekomen, dat 31 Mei op een Zaterdag viel. Toen heeft de Maatschappij Zeebad Scheveningen, gedachtig aan den lichtelijk luidruchtigen, maar financieel

geenszins onvoordeeligen Zaterdagavond, de opening van het seizoen op dien gedenkwaardigen Zaterdag, 31 Mei, vastgesteld. Het gaat kwalijk, in gekuischte woorden de vreugd' te beschrijven, die er geheerscht heeft in de Kurhaus-bar op dien bewusten Zaterdagavond. Maar zooals in vele dingen: wanneer het eerste schaap maar over den dam is....!

Toen een paar jaar later de Pinksterblijdschap viel op 30 en 31 Mei, was men er als de kippen bij, om de opening van het officieele badseizoen op Zaterdag, 29 Mei, te stellen. Na het eerste schaap volgden er dat jaar twee schapen tegelijk; ja, waar blijft dan het eind'?

Dit jaar heeft men in de Haagsche dagbladen kunnen lezen, dat reeds op den eersten April de binnenbaden in den vleugel van het Kurhaus bij Berenbak zijn geopend en daar de directie van de Haagsch-Scheveningsche badplaats te ernstig een lichaam is om aan grapjes, misplaatste aardigheidjes ter eere van den eersten Aprildag, te gelooven, heeft iedere Haagsche en iedere Hagenaar de volstreekte waarheid van dit bericht, zonder persoonlijk onderzoek in te stellen, aanvaard.

Trouwens, na zoo akelig een seizoen als dat van 1914, dat ver-teerd is door oorlogsellende, zonder dat de beide vleugjes ge-vluchte Belgen en verdoelde Amerikanen iets werkelijk goed hebben kunnen maken, was alles te verwachten, wat vervroeging kon heeten. Vervroeging van het seizoen: er zijn immers nog steeds veel, zelfs vermogende, Belgen hier te lande, die nu ze het lieve Brussel missen en het vriendelijke Oostende verboden grond is, zich wel met Den Haag en Scheveningen moeten vergenoegen! Of het ze niet tegen zal vallen?

Met dat al, mij was dien eersten April, dag van de opening der binnenbaden, niet om den onheilspellenden datum alleen, te vroeg, werkelijk al te vroeg, en ik ben verre gebleven van Scheve-ningen. Met de Paaschdagen was er natuurlijk heelemaal geen denken aan naar Scheveningen te tijgen. Ge begrijpt nietwaar, met die feestdagen, wanneer zoo letterlijk *iedereen* naar de bad-plaats trekt, kunnen wij, volbloed-Haagschen en rasechte-Hage-naars, die onszelf, nà 's Lands Vrouwe, het meest respecteeren, toch waarlijk heel kwalijk op Scheve-ningen ons vertoonen.

Daarna waren er weer zoo tal van besognes, de ene nog een ietsje onbelang-rijker dan de andere, maar alle, stuk voor stuk genomen, toch zoo onbetwistbaar van onvermijdelijkheid en vooral heftig van tijdrooving, dat uitstel hier bijna in afstel ware vergleden.

Wel bleven de Zondagen over, maar, ge begrijpt alweer nietwaar, op dergelijke dagen *kunnen* wij niet naar Scheveningen gaan! 'n Zondag is heel goed een dag voor ambtenaren, van lageren rang natuurlijk, die dan heelemaal niets te doen hebben; ook voor Rotterdammers schijnt een Zondag mij waarlijk zeer geschikt — zoo tusschen het berekenen van tarra, lasten rogge, en dergelijke dingsigheidjes door — maar voor ons existeert de bad-plaats nietd.w.z. op Zondagen. De voorzitter van de Haagsche Tramweg-maatschappij en van de Maatschappij Zeebad Scheveningen tevens, heeft het zoo kernachtig gezegd: Scheveningen is, vooral des Zondags, overvloedig door Jan en alleman, waarbij ook de families Jan Rap en zijn maat, die toch niemand ooit heeft *ontmoet*, zich waardig aansluiten.

Zóó vergingen de dagen van einde-loos zwaarwichtig gedoe, tot Woensdag, 21 April, uitkomst bracht: de verkoop van de Emmabloem. Ons kind-vrouw-tje van eenentwintig, de vooral mondaine Betty, had eigenlijk ook mee moeten

Foto C. Steenbergh.

HET RAADHUIS TE LEIDEN. SCHOTWERK EN SCHOUW IN DE WEESKAMER.

verkoopen, maar ze had haar stug willetje doorgedreven en geweigerd: ze had heelemaal geen tijd; letterlijk geen uur kon ze meer het hare noemen.

„Kinderenlief, nu heb ik eindelijk één heelen dag voor mezelf veroverd; natuurlijk is er op den dag van de Emmabloem geen mensch thuis, zoodat ik nu eens werkelijk vrij ben. Weet je wat we gaan doen? We gaan op expeditie naar Scheveningen. Wat zal dat aardig zijn; en zoo oorspronkelijk; in April naar Scheveningen; stel je voor! Jelui komt om half een bij me lunchen — neen, wordt niet boos, Haganus, ik kan dat nare woord „noenmalen” niet uitstaan! — en dan brengt Eetje ons met de auto naar Scheveningen. Is het niet, vent? Een heele, lange dag buiten en een heele, lange dag vrij! Ik verwacht jelui dus Woensdagmiddag — oh, erg eenvoudiges, hoor, kinderen lief!”

Eetje, die reeds had toegestemd vóór Betty begonnen was, 't Rotterdamsche mevrouwtje en ikzelf hebben de afspraak gestand gedaan — heusch niet alleen Betty ter wille, och neen, dat niet.

Over 't verzorgde noenmaal geen woord, ditmaal; ernstiger dingen wachtten op ons: de tocht naar de badplaats in het heele vroege voorjaar. Nu ja, in 1915 is dit geoorloofd; als Europa in krijgsrumoer verstikt, is een kleine faux pas van vier luchthartige residentieelen te vergeven. Anders eind April naar Scheveningen te gaan, is even ver dwaasd als in Juli naar Nice en Monte te reizen. Snel suiden we weg: Eetje aan het rad, Betty naast hem; Anny en ik achter in den wagen.

Heel aan het eind' van de boulevard, bij de Scheveningsche visschershaven, zijn we uitgestapt en verder gewandeld; Eetje gaf zijn jeugdigen chauffeur in de donkergrijze met zwarte banden afgezette uniform de opdracht ons om vijf uur, half zes, weer te komen hale, n bij het Palace-café, of bij Berenbak. Zoo waren we dan van half twee tot half zes — vier lange uren — op onszelf en op Scheveningen aangewezen.

Nadat Eetje en Betty uitgestegen waren en het aardige Rotterdamsche vrouwtje en ikzelf dit voorbeeld hadden gevolgd, daverde Anton, de chauffeur, onverbiddelijk met den zoemenden sportwagen weg en dra was de Delahaye-torpedo uit het gezicht verdwenen.

Toen werd het Betty toch wel een beetje al te erg. „Maar Eetje vent, waarom heb je Anton nu niet gezegd op Scheveningen te blijven wachten, op het Gevers Deynootplein bijvoorbeeld, nu zitten we op Scheveningen en kunnen niet weg vóór die jongen ons komt halen?”

„Of er dan geen trams zijn!” zei Anny, het Rotterdamsche vrouwtje, die van haar handeldrijvenden echtvriend een dosis practischen geest heeft verworven, die ons drieën keer op keer met ver- en bewondering slaat.

„Nu ja, trams!” pruilde Betty, met die minachting in haar stem, die het mij onmogelijk maakte ronduit te bekennen, dat ik jaarlijks een klein kapitaal aan dubbeltjes op het altaar van de Haagsche Tramwegmaatschappij gewoon ben te offeren — en ik zwijg dan nog maar van de twee-en-een-halve-cent-stukken, die de conducteurs altijd afhouden, wanneer men niet met gepast geld betaalt. Maar de waereldsche Betty heeft nu eenmaal den vooral Haegschen slag er van om iemand duidelijk te maken, dat, zoo iemand, althans zij niet van dit te burgerlijk vervoermiddel gebruik maakt. En toch, en toch, weet ik heel zeker, dat ik Betty wel eens op den Kneuterdijk uit lijn 13 heb zien stappen, wanneer ze „shopping” had te doen in den omtrek van Plaats en Hoogstraat, of het tijd was voor „tean” in Princess' Room of Restaurant Royal. Maar ik erken dadelijk, lijn 13 is ontegenzeggelijk de allernetste lijn van heel 's-Gravenhage, zoodat Betty, zonder zich al te veel te blameeren, desnoods wel eens een enkel keertje uit lijn 13 mag stappen, vooral bij de halte, die gelijkelijk lokt naar de theehuizen van de weldoeners der Haagsche menschheid, als Wirtz en Kemper ontegenzeggelijk zijn. Zoodat, trammen met lijn 13, nu ja, dat mag!

„Kind, het is héél goed geweest, dat ik Anton heb weggestuurd, anders zaten we over een uur alweer in de stad en ik wil daar vanmiddag niet wezen, zelfs niet in de hal van des Indes!”

Als Betty „vent” tegen Eetje durft te zeggen, antwoordt hij altijd met „kind”; het is 't begin van komend gezag, dat de jonge, slanke man daardoor laat gevoelen en het heel jonge weeuwtje zou niet waarlijk vrouw wezen, zoo ze dergelijke machtsuitoefening niet aanvaardde. Pruilend weliswaar, maar ze aanvaardt het; begin van onderwerping aan Eetje's mannelijken wil. Zes maanden huwelijksverdriet zijn voor Betty nog niet hard genoeg een les geweest!

Met een blik van verstandhouding zijn Anny en ik langzaam opgewandeld, in de richting van de eigenlijke badplaats; Betty en Eetje moesten dan wel volgen, wat de fraaiste gelegenheid bood om de kleine ongellegenheid weer in orde te brengen.

Het rommelige begin van de eerste Nederlandsche bad-

plaats lijkt mij allerminst; te veel is het visschersdorp Scheveningen hier de meerdere van de badplaats Scheveningen. Wie deelt trouwens dit oordeel niet? Bovendien Zeerust en Rauch domineeren de omgeving niet, zooals Kurhaus en Palace dit doen. Bij Savoy komt, weliswaar slechts langzaam, de ware Haagsch-Scheveningsche stemming eerst ons gemoed, hart en ziel besluipen. Maar de geloken oogen van dit hotel en van Seinpost ontnemen toch te groot een brok onzer illusie, dat dit nu werkelijk 't zomersche Scheveningen zoude zijn. En al spitst Neptunus nog zóó scherp zijn drietand in de effen blauwe luchten, die boven den koepel van Seinpost herkoepelen; het zijn de zomersche staalblauwe luchten niet, die het oog schier pijnlijk treffen. Er zit nog te groot een hoeveelheid wit onder het blauw vermengd en er drijven nog wat te veel schapenwolkjes achter de hotelbergen; de ware stemming blijft ontbreken.

Het prettig-antieke paviljoen, dat vroeger aan de Von Wied's behoorde, stoort ook al ons zomersch gevoel van saâmhoorigheid met de badplaats. Wat drommel, met al die soldaten, die onmogelijke schilderhuisjes, die haastig opgeworpen aarden versterkingen, die weinig verzorgde uniformen van de op schildwacht staande soldaten, kruipt opeens de herinnering aan den wereldoorlog ons hart weer binnen. Zijn we daarvoor op Scheveningen komend' zomerblijdschap gaan zoeken?

Foto C. Steenberg.

HET RAADHUIS TE LEIDEN.
SCHOORSTEENBETIMMERING EN SCHOORSTEENSTUK IN DE KAMER
VAN SCHEPENEN.

„En de zee valt ook al tegen, zoo grauw, waarom niet fatsoenlijk blauw, als 's zomers?“ zuchtte Anny gelaten. We waren weer gevierden, daar Betty en Eetje een oplossing voor hun geschilletje schenen gevonden te hebben.

„Och Anny, op heel Scheveningen ontbreekt nog de kleur!“ smachtte Betty, voor wie kleur en geur alles is in dit in deze dagen zoo kleur- en geurlooze leven.

De paar openstaande deuren van het Grand Hotel gaven een ideeetje van wat worden ging en de stoeltjes onder het terras van het Kurhaus, waar een schaarsche bezoeker een glaasje sherry dronk, duiden althans op de lijn, waarheen de tijden loopen. Weet ge wat uitkomst bracht: de Pier! Diezelfde Pier, waar we in het volle seizoen zoo echt-Haagsch een afkeer van hebben. Want de Pier is toch eigenlijk in de drokke Juli- en Augustusmaanden voor de driedubbel-gebeide Haagschen en Hagenaars te weinig mondain een gelegenheid van vermaak (?) om in aanmerking te komen voor dagelijksch bezoek. De toegangsprijs tot de Pier en de consumptie-prijzen in het paviljoen op het Pier-einde zijn voor menschen als Betty, Anny en Eetje te laag om iederen dag op die plankenrij te willen gezien worden.

Maar op een voorjaarsdag, wanneer nog niet de horden van dagjesmenschen de Pier onveilig maken, dan is er voor menschen, die zichzelf voelen, geen bezwaar voor een enkel keertje de Pier te bezoeken — mits niet te dikwijls; neen, dat vooral niet!

Zoo hebben we dan gevierden de Pier bezocht, daar de plank langs het strand nog geheel onder het opgewaaid zand verborgen was en de kleine tentjes nog ergens opgeborgen waren. Nu, die wanordelijke verzameling badstoelen lokte al evenmin tot zitten uit, zoodat we wel op de Pier waren aangewezen, te vroeg, veel te vroeg, als het was voor Palace-café of Berenbak.

De Pier heeft in deze vroeg zomersche of laat-voorjaarsche dagen, juist zooals men ze beschouwen wil — zijn wij in de residentie niet immer de rest van Nederland weken en maanden, soms zelfs jaren, vooruit? — toch wel veel bekoorlijks!

Een vriendelijk va-et-vient van al dezelfde menschen en mensches, die nu reeds, einde April nog maar, genoeg hebben van Poten en Spuistraat, Kneuterdijk en Hoogstraat, omdat de winter — naar ik denk — dit jaar zoo lang, zoo erg lang, heeft geduurd; veel te weinig afwisseling is er immers in dezen verbanden, daardoor verworden, winter geweest?

Ze zitten er zich zoo kneuterig te koesteren in het zonnetje, op de lange rij banken aan de Zuidwestelijke zijde van het glazen scherm, allemaal goed-gekleed en degelijk-verzorgd en... dit niet te vergeten, reeds zoo cosmopolitisch een gezelschap, als de badplaats nimmer in voorjaarsmaanden heeft gekend!

Want er gaat bekoring uit, voor de Haagschen en Hagenaars tenminste zeer zeker, dat de slenterende wandelaarsters en wandelaars niet alleen Nederlandsch praten, doch ook Engelsch, Fransch, Duitsch, soms zelfs een taal, die men niet zoo dadelijk kan ontleden — zou het geen Hongaarsch kunnen zijn?

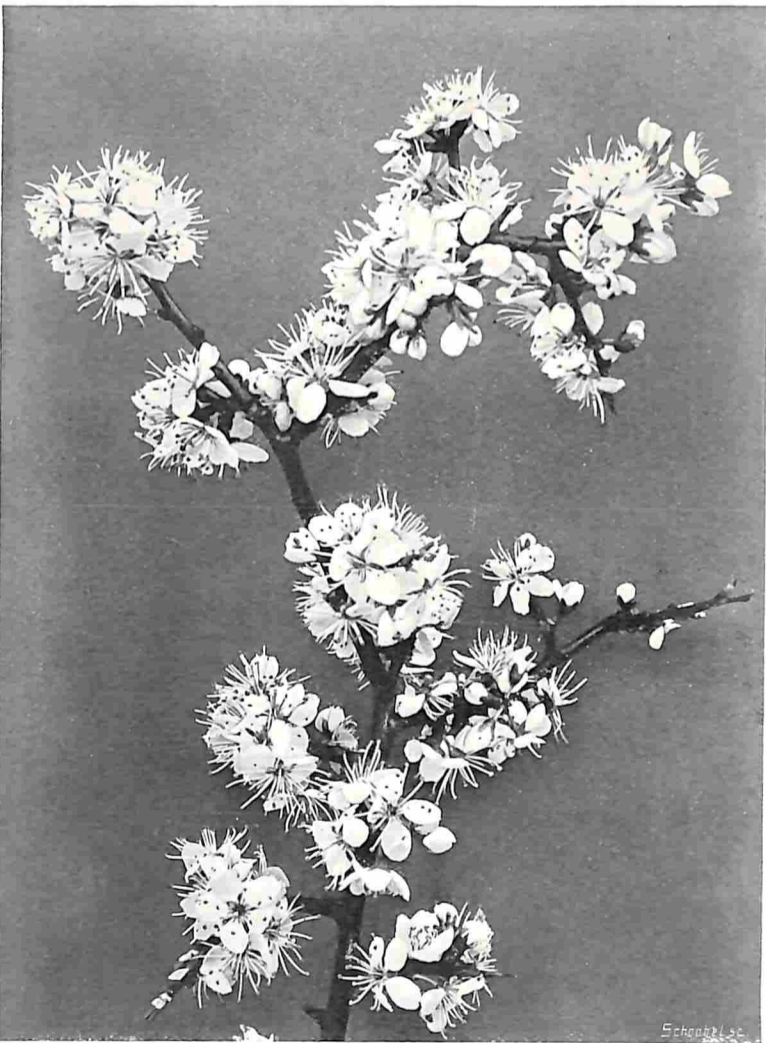

Foto R. Tefe.

BLOEIENDE TAK VAN DEN SLEEDOORN.

Dan zwelt het residentieele hart tot grooter weelde, voelt men zich niet meer uitsluitend vertegenwoordiger van het eelste wat Nederland biedt, doch tevens werkelijk middelpunt van héél de West-Europeesche wereld, welhaast van gansch de waereld, — zoo er althans buiten West-Europa nog een waereld bestaat, waarmede men rekening heeft te houden? — waarvoor immers 't verlokken Haagje, niet krachtens 't Vredespaleis alleen, mag voorbeschikt heeten?

En maar steeds slenteren dezelfde vrouwenfiguren en mannen-gestalten langs de bankenrij, het houdt niet op, héél den langen tijd van de eerste middaguren. We hebben ze, geen uitgezonderd, reeds den vorigen zomer gezien bij het concours-hippique, in de benaauwenis van het eerste oorlogsgeweld op het terras van het Kurhaus, bij Berenbak, in Palace-café, Rotonde of Kurhaus-Bar, in de schamele wintersche vreugd' in opera, bij Verkade, in Dilligentia, zelfs in Dierentuin en Gebouw — en toch, het blijft steeds nieuw, zal dit ook immer blijven! Zijn we daar niet Haagschen en Hagenaars voor, die zonder ophouden uit hetzelfde steeds iets nieuws weten te halen?

Voeg daarbij het ongemeene, zóó vroeg in het jaar op de Pier te zitten, met de ruggen koesterend tegen den beschuttenden glaswand, die de Pier halveert, met de gezichten in de reeds krachtige zon, kijkend naar het havenverschiet. Dan de doordringende teerlucht, nog nooit geroken, wijl nog niemand de voorjaarlijksche verjongings- en reinigings-kuur van de Pier heeft meegemaakt. Dan het gegraaf op het strand, waar werklieden met over rails glijdende kipkarretjes het tegen de boulevard verstoven zand weer meer regelmatig over het strand verspreiden. Scheveningen doet reeds nu aan het toilet voor de komende zomerweelde; Scheveningen is nog niet heelemaal bereid gasten te ontvangen. Maar voor de waarlijke intimi, die nu al zóó lang en zóó trouw Scheveningen hebben lief gehad, wil de badplaats zich wel vertoonen zooals ze nu eenmaal in April is, trouwens niet anders zijn kan.

Ontvangt niet weleens een vrouw, die we heel, héél goed kennen, ons lichtelijk ongekleed, misschien zelfs wel eens in saut-de-lit? Het behoeft daarom toch niet iemand te wezen, qu'on connait de dernière amitié, mais qu'on ne salue pas dans la rue. (Wij, Hagenaars, vluchten immer naar de Fransche tale, wanneer we iets zeggen willen, dat men in het Nederlandsch niet zegt!).

Er is al zoo veel te zien op Scheveningen, veel knaps vooral, de voorjaarskleeding flatteert dit jaar wel heel bijzonder. Slank en rank, eenvoudig en verzorgd; immers beeld van het leven in deze dagen van benaauwenis, bijna overal. Maar ik geloof innerlijk, dat het vorige lentedagen, die nu al weer bijna in onze herinnering zijn verschimd, ook zoo is geweest. Misschien is het een algemeene, ieder jaar wederkerende, voorjaarsstemming, die ons parten speelt. Bloeit niet ieder voorjaar ons hart opnieuw tot weelde? Dikken niet ieder voorjaar de knoppen in onze ziel tot vurige passiebloemen? Loutert niet ieder voorjaar het kwaad, heel den winter verzameld, tot onbewuste schoonheid?

Maar veel jongs en veel knaps is er te zien, in deze dagen op de zich sierende badplaats: jong en knap zijn hier wel de twee meest kenschetsende woorden.

Zou de verheugenis misschien niet dubbel groot zijn, wanneer men persoonlijk naar de vorige eeuw moet terugpeinzen, om eigen jonkheid in lang vergaan spiegelbeeld te hervinden? Van knapheid valt hier wel heelemaal niet te spreken. Ja, als men oud wordt...

Maar wijsgeerig gepeins is niet geschikt voor het gezelschap, dat mij thans met zijn tegenwoordigheid vereerde. We hebben gesproken over ruches en volants, over alle mode-geheimenissen, over bont vooral.

Bij het koeler worden, zoo tegen half vijf, hebben we gestemd waarheen: Berenbak heeft het pleit gewonnen.

Anny schonk de thee, wijl Betty en Eetje het te druk hadden, samen, als immer; zacht vielen de tikkende klankjes van porselein en zilver dooreen; hoe prettig doet die bedrijvigheid, vooral als zorgzame handjes, verzorgde handjes ook, als met het thee-gierief te spelen schijnen — prettig vooral bij eigen volslagen rust.

„Kinderenlief, wat heb ik me dól vermaakt, vandaag! En jelui?“ Zulke uitbarstinkjes zijn altijd de voor anderen verboden jachtgronden van Betty.

Eetje knikte maar met verrukte oogen-in-oogen. (Wanneer zal hij er nu eindelijk eens rond onderuit komen? Het duurt nu al zoolang, schier te lang voor dit haastige leven).

Anny knikte ook instemmend, schijnbaar te bezig met ons aller verzorging, voor straks, zoo dadelijk. Er komt bij haar reeds efkens het moederlijke in de vrouw om 'n hoekje gluren.

Bij dit dubbel geknik heb ik toen maar boutweg de stilte verbroken.

„Scheveningen heeft wel heel ongemeen een bekoring op dezen blijden voorjaarsdag. Scheveningen is eigenlijk nog wel niet in staatsiekleed om de gasten te ontvangen — toegestemd! Maar bewaren we niet de meest verfijnde herinneringen aan de ure, waarop de geliefde des harten ons heeft ontvangen in het vooral coquette morgenkleed? Iedereen kent haar in tea-gown, in groot toilet voor diner, bal of ander avondvermaak; iedereen heeft haar ontmoet in amazone, in wandelcostuum; slechts één heeft haar mogen zien in... saut-de-lit! Wij vieren, wij hebben zóó Scheveningen aanschouwd...“

Maar verder ben ik niet gekomen in mijn peroratie, want Anny zei: „Haganus, je bent bezig indecent te worden!“, terwijl Betty protesteerde: „Oh vent, wees stil, het is erg decadent, wat je zegt!“

Gelaten heb ik toen mijn kopje thee uit Anny's handen aan-

genomen, mompelend: „Of indecentie en decadentie niet de meest gewilde bloemen zijn in den Haagschen hof van verboden pracht?”

Maar Anny waarschuwde vingerwijzend: „Nee heusch, maak 't niet te bont. Je weet, dat valt niet in *mijn* smaak!”

Betty kirde zachtjes, Eetje zenuwtrok met den mond; we hadden elkaar allemaal begrepen: er zijn nóg dingen in het residentieele leven, die men denkt, niet zegt — al wordt het getal dier dingen schaarscher, met den dag.

Maar op Scheveningen is het nu al heel, heel prettig en... heel, heel gedistingeerd te wezen!

HAGANUS.

LIEDJE.

Ach, dat ik zeggen kon
Wat mij zoo vroolijk maakt,
Nu in het loover bij de bron
De nachtegaal ontwaakt,
En fluit zijn hélder, hélder lied,
Van vreugde, weemoed en... verdriet.

Ach, dat ik zeggen kon
Wat mij zoo vroolijk maakt,
Nu goud-schijn van de morgenzon
Op bosch en heide blaakt;
En streelt èn bloem èn boom èn blad,
Al schitt'rend in het dauwen nat.

Ach, dat ik zeggen kon
Wat mij zoo vroolijk maakt,
Nu in het paadje bij de bron
Uw wang mijn wang zacht raakt;
Uw haar lucht met de zuidewind speelt,
In 't loover blij de nachtegaal kweelt...
Ach, dat ik 't zeggen kon!

JAN J. ZELDENTHUIS.

DE SLEEDOORN.

HET meerendeel der heesters en boomen, die in tuinen en parken worden aangetroffen, is uit verre landen afkomstig. Japan vooral heeft ons een rijke verscheidenheid geleverd. Daar is op zich zelf niets tegen, maar 't is toch jammer, dat zooveel kinderen van eigen vaderlandschen bodem daardoor op den achtergrond zijn geraakt. Er zijn er werkelijk heel wat, die toch wel waard zijn gekend te worden en die nu in 't vergeetboek staan. De Sleedoorn bijvoorbeeld, waar vindt men hem? Ergens in een heg, hier of daar langs een eenzamen weg, aan den kant van een sloot! En dan nog niet eens opzettelijk aangeplant, maar slechts bij toeval, in het wild opgeschoten. Op de hooge zandgronden is hij zodoende geen zeldzaamheid. Maar in het Noorden en Westen van ons land, in al die polders, zoo arm aan natuurschoon, waar vindt men hem daar? Zou hij er niet tieren willen? 'k Zou niet weten, waarom niet. Want pruimen en kersen, die tot z'n naaste verwanten behooren, groeien er goed. En de hagedoorn, waarvan hij niet zoo bijster veel verschilt, doet het er wát best! Ik kan dan ook geen andere reden voor die veronachtzaming vinden dan de weinige bekendheid — misschien wel de totale onbekendheid — met z'n goede eigenschappen. En dat zijn er van tweeërlei aard. In de eerste plaats de zuiver materialistische, in de tweede plaats de meer ideële.

Gij, die nu een heg van hagedoorn om uw tuin zet, waarom zoudt ge het niet eens met den Sleedoorn probeeren? Zou hij het niet even goed doen? Hij wordt minstens even dicht, het vee dringt er evenmin door heen en kwajongens, die 't op uw bessen of appels en peren gemunt hebben, keert hij niet, maar die keert de hagedoorn ook niet en gij, met al uw waakzaamheid, evenmin. Zoo'n haag van Sleedoorn zou het wát aardig doen, al was het alleen maar om de afwisseling, die hij brengt. En in een groep van sierheesters maakt hij ook geen kwaad figuur: denk maar eens aan z'n rijken bloei in het voorjaar en aan z'n typische vruchtjes in den zomer. De bloemen vooral zijn heerlijk. Uit elk knopje komt maar één — anders dus, als bij den hagedoorn. Doch hun aantal is zoo groot, dat een bloeiende struik één reusachtige sneeuwklomp lijkt. En dat eind April, begin Mei, als andere bloemen nog zoo schaars zijn, als de struik zelf nog geen enkel blaadje draagt. De bijen weten die bloempjes te vinden! Wat wonder! De geur ervan is als van honig, pas uit de korf gesneden. Ge moet namelijk weten, dat rondom het vruchtbeginsel een vleezig weefsel zit, een soort van walletje, dat van den bloembodem uitgaat en dezen voor een goed deel bedekt. Het geeft den honig, die echter van buiten af niet

Foto R. Tepe.

SLEEDOORN, VRUCHTDRAGENDE.

zichtbaar is. Want ze wordt door den krans van meeldraden overweld.

Nu houd ik er niet van, bloemen af te plukken met geen ander doel dan ze nader te bezien. Want dat doel wordt maar zelden bereikt. Evenwel: hier loont het de moeite, er eenige naast elkaar te leggen. Het zal dan niet moeilijk vallen, ze zoo te schikken, dat ze een goed gelijkend beeld geven van de verschillende ontwikkelingsphasen, die ze gedurende haar korte leven doorloopen. Eerst: een bloempje met de kroon pas geopend, den stamper omhoog gericht, de meeldraden deemoedig het hoofd gebogen, alle in een kring er omheen. 't Is nu de tijd, dat de bezoekers, van elders met stuifmeel bevracht, het hier — zonder het te weten of te willen — op den vochtigen stempel deponeren. En daarmee heeft dan de bestuiving plaats gehad, in dit geval de kruisbestuiving. In een volgend stadium richten enkele meeldraden zich op; ook dat bloempje is gemakkelijk te vinden. Vervolgens komen er een paar, die hun helmknoppen openen; ze zijn dus al een stapje verder. Bij een volgend bloempje zijn weer méér helmknoppen opengesprongen. Zoo gaat het steeds voort, totdat ze ten slotte alle wijd uitgespreid staan. Maar die het eerst zich gingen oprichten, hebben nu hun stuifmeel moeten afstaan. Het is óf door de bezoekers verorberd of, vooral door de bijen, bij mekaar geborsteld en naar de korven gebracht, óf, wat de eigenlijke bestemming is, in den ruigen vacht der kleine gasten meegenomen naar andere bloemen, waar het op den stempel terecht moet komen. Het drukke bezoek in aanmerking genomen, is de kans, dat dit gebeurt, tamelijk groot. De stamper zelf werkt, door z'n stand, daar toe mede. Hij zorgt namelijk, tot het einde toe, steeds boven de meeldraden uit te steken en het is dus zoo goed als zeker, dat hij bij ieder insectenbezoek met het lichaam der honigsnoepende en stuifmeelverzamelende gasten in aanraking komt.

Na den bloei verschijnt het blad, in 't eerst nog malsch en met weinig weerstandsvermogen, maar later steviger, donkergroen en glanzend. Voor de rupsen is weinig veilig, ook 't blad van den Sleedoorn niet. Maar het vee, de schapen en de geiten, laten het met rust. Ze respecteeren de scherpe dorens, die venijnig kunnen prikken en wát goed tegen een stootje bestand zijn. Want het zijn gemetamorphoseerde takken, wier houtweefsel met dat van den struik samenhangt. Aan hun bovendeinde zijn ze hard en puntig; alleen aan het ondereinde dragen ze bladeren. En nu is het wel eigenaardig, doch verklaarbaar tevens, dat het aantal en de scherppte dier dorens toeneemt, naarmate de struik meer verdrukt wordt, naarmate z'n levensomstandigheden uiterster zijn. Het is, als wilde hij trachten, zich zoo in dien uitersten nood, het hardnekkigst tegen z'n vijanden te verdedigen.

Overneming verboden.

K. SIDERIUS.

De torentjes van de Kamperbinnenpoort te Amersfoort.

(BIJ DE VOORPLAAT).

DE omvang van het Amersfoort der Middeleeuwen is nog duidelijk na te gaan: het werd omsloten door den tegenwoordigen West- en Zuidsingel, de Muurhuizen en het Zand. In de 15^e eeuw werd dit stadsdeel door een sterken muur omringd, waaraan groote sommen werden besteed. Aan dit voor dien tijd grootsche werk werd jaren lang gearbeid. In het jaar 1450 was de meer dan twintig voeten hooge muur, op zware bogen gegrondvest, en van talrijke torens voorzien, gereed; de huizen langs deze omwalling moesten sterker gebouwd zijn dan de overige woningen en vormden zoo kasteeltjes, onderling door den zwaren muur verbonden; deze „muurhuizen” vormen nog merkwaardige stadsgedeelten.

De overblijfsels van een der poorten van deze 15^e eeuwse omwalling, de torentjes der Kamperbinnenpoort, waren volgens besluit van den Amersfoortschen gemeenteraad tot verdwijnen gedoemd. Maar ziet, een hogere macht waakte voor 't behoud van deze middeleeuwsche torentjes: de Staatscourant van 29 April II. bevatte het volgende Koninklijk Besluit van 28 April (Stbl. 208).

„Wij, Wilhelmina, enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 3 April 1915, no. 888, afdeling Kunsten en Wetenschappen, tot vernietiging van het besluit van den gemeenteraad van Amersfoort van 27 October 1914, no. 572, betreffende het sloopen van de torentjes van de Kamperbinnenpoort te Amersfoort:

Overwegende, dat bedoelde torentjes deel uitmaken van de vroegere vestingwerken der stad Amersfoort en uit een bouwkundig en historisch oogpunt merkwaardig zijn te achten;

Overwegende, dat het in strijd met het algemeen belang is, wanneer gemeentebesturen zoodanige gebouwen of gedeelten van gebouwen vernietigen;

Overwegende, dat mitsdien de slooping dier torentjes niet kan worden toegelaten, tenzij een ander, meer overwegend, algemeen belang haar zou eischen;

dat, daargelaten of de aanleg van een verbreedden verkeersweg als zulk een meer overwegend belang zou kunnen worden beschouwd, dit thans in ieder geval niet tot rechtvaardiging van het raadsbesluit kan strekken, omdat daartoe voorhands niet kan worden overgegaan;

Gelet op artikel 153 der Gemeentewet;

Den Raad van State gehoord (advies van 20 April 1915, no. 1094, afdeling Kunsten en Wetenschappen);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van den raad der gemeente Amersfoort van 27 October 1914 no. 572, betreffende het sloopen van de torentjes van de Kamperbinnenpoort te Amersfoort, wegens strijd met het algemeen belang te vernietigen.

Wij hebben aan de motiveering van dit Kon. Besluit, waarover wij ons van harte verheugen, niets toe te voegen. „De torentjes zijn uit bouwkundig en historisch oogpunt merkwaardig”, zoo wordt gezegd en niemand zal dat kunnen ontkennen. „Maar zij zijn niet mooi”, zegt misschien een onzer lezers. Wij merken daartegenover op, dat deze achtkante vestingtorens eenvoudig en sober — natuurlijk! — maar geenszins leelijk zijn. Leelijk is het „magazijn van schoenen en laarzen” bij den zuidelijken, leelijk de loods naast den noordelijken (op onze afbeelding rechtschen) toren. Leelijk mishandeld en beplakt is ook het beneden-

gedeelte van dezen laatsten toren. Zou het niet beter zijn *hierin* verandering te brengen, dan de schuld op de torentjes te werpen? „Maar ze zijn een sta-in-den-weg” merkt een andere lezer op. Ongetwijfeld niet veel meer dan een geheele zijde der inderdaad voor een belangrijken verkeersweg veel te smalle Langestraat. Een verbrede verkeersweg schijnt ons gewenscht, zelfs noodzakelijk, maar laat zij niet worden tot stand gebracht ten koste der torentjes.

Laten de vroede vaders der keientrekkers er iets anders op vinden. Waar een wil is, is een weg, óók een breede.

(INGEZONDEN).

ELZAS-LOTHARINGEN, ENZ.

Aan de Redactie van „Buiten” te Amsterdam.

Gaarne zou ik in „Buiten” het volgende geplaatst zien, als antwoord op het door den heer Kok ingezonden stuk „Elzas-Lotharingen”. De heer Kok schrijft, „dat de Elzas een innig Duitschland is”. Ik zou hierachter gaarne drie groote vraagteekens plaatsen. Misschien komt de genoemde schrijver tot andere gedachten, als ik hem mededeel, dat ik eens in een hôtel op de Boulevard de Port-Royal te Parijs van de vrouw des hôtelhouders het volgende hoorde. Daar zij goed Duitsch sprak, vroeg ik haar: „Sind Sie Deutsche?” en ik kreeg tot antwoord: „nein, ich bin Elsasserin”. Iets soortgelijks kreeg ik op een dergelijke vraag ook nog te hooren in een hotel in de Rue des Ecoles in de Fransche hoofdstad. Genoemde personen waren dus blijkbaar niet overtuigd, dat Elzas een „innig Duitschland” is. Overigens kan ik me ook niet goed voorstellen, dat een volk, dat aan Fransche vrijheid gewoon is, zich later wél kan gevoelen onder het Pruisische militarisme.

Het artikel in „Politiken” heb ik niet gelezen. Doch uit eigen ervaring weet ik, dat men in 't Noorden van Sleeswijk-Holstein alles behalve Duitschgezind is. Ook het Deensche volk in 't algemeen is dit niet. Zoo sprak ik eens in den trein naar Kopenhagen een Deen, die mij zeide, zeer verontwaardigd te zijn over het verbod aan de bewoners van het Noorden van Sleeswijk-Holstein, om hunne kinderen naar Deensche scholen over de grenzen te sturen.

Dat deze bewoners van Sleeswijk-Holstein die Deensch spreken, hunne kinderen in Denemarken naar school willen sturen, is bovendien een bewijs, dat ze voor Duitschland geen groote sympathie hebben. En dat Duitschland aan de genoemde lieden de vrijheid ontnemt, hunne kinderen te sturen naar een Deensche school, is zeker ook niet veel anders dan een poging, om het Duitsch in deze, van natuur Deensche streken, met dwangmiddelen ingang te verschaffen. De heer Kok schijnt te meenen dat de Franschen dit in Elzas deden (aangenomen, dat dit werkelijk het geval geweest is, iets waarover ik niet kan oordeelen).

In Denemarken kreeg ik in het algemeen den indruk, dat men in een Duitscher niet veel anders ziet, als iemand, die alles „grossartig”, „kolossal” en „ganz famos” vindt en die het als zijn grootste trots beschouwt, het een of ander militair pakje te mogen (of te moeten) dragen. — Ik betwijfel tevens, dat Estland, Kurland en Livland „rein-Duitsch” van taal zijn. Wel weet ik echter, dat groote deelen van Oost-Duitschland, zoo goed als rein-Poolsch van taal zijn. En wat doet Duitschland daar ten opzichte van de Poolsche taal? De heer Kok merkt verder op, dat verschillende deelen van Frankrijk een Italiaansch sprekende bevolking hebben. Waarom brengt hij hierbij ook niet in herinnering, dat gedeelten van Oostenrijk-Hongarije een Romaansch sprekende bevolking herbergen, die bovendien veel meer verlangen heeft bij Rumenie te komen, dan de Italianen op Corsica etc. om bij Italië te mogen hooren?

De schrijver zegt, dat het in Mühlhausen en Colmar „chic” is, Fransch te spreken. Hij zelf vindt het echter blijkbaar chic om Duitsch te spreken. Want waarom gebruikt hij anders het woord „Sehnsucht”, waar „verlangen” even goed is.

Waarlijk, Mijnheer Kok, wij hebben geen behoefte er aan, verduitscht te worden. Dankend voor de verleende plaatsruimte, Hoogachtend,

Leeuwarden. GERLOF KALMA, Ingenieur.

Om den schijn van partijdigheid te vermijden, plaatsten wij het stukje van den heer Kok, ingezonden naar aanleiding van eenige o.i. vrij onschuldige opmerkingen in het artikelje „Italia Irredenta”.

Om dezelfde reden besloten wij tot opneming van bovenstaand schrijven, waarin geheel tegenovergestelde meeningen worden verkondigd. Doch hiermee moet het uit zijn. De inzenders zullen ongetwijfeld inzien, dat anders het debat uitloopt op een anti- en pro-Duitsch twistgeschiedenis, waarvoor „Buiten” niet het aangewezen blad is.

De discussie is dus gesloten. RED.

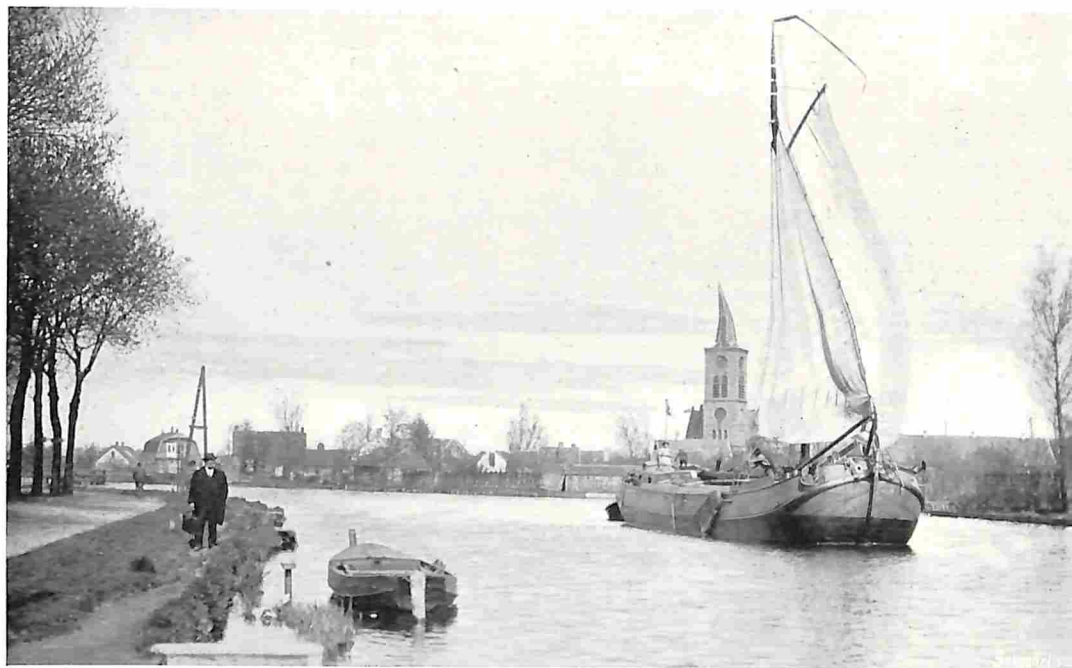

Foto C. Steenberg.

GEZICHT OP HET SINDS L.L. ZATERDAG DOOR EEN SPOORLIJN MET DE HOOFDSTAD VERBONDEN AALSMEER.